

DÖNEMSONU İŞLEMLERİ

KISA ÖZET

ISL207U

DÖNEMSONU İŞLEMLERİ

DÖNEMSONU İŞLEMLERİ

1. Ünite – Dönemsonu İşlemlerinin Kapsamı

MUHASEBE SÜRECİNDE DÖNEMSONU/ENVANTER İŞLEMLERİNİN YERİ

İşletmelerde muhasebe sürecinin aşamalarını kısaca aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

- **Açılış Kayıtları:** Yeni kurulan bir işletmede yapılacak envanter çalışması ve düzenlenecek açılış bilançosundan hareketle; faaliyetine devam eden işletmelerde ise, dönem başı bilançosundan hareketle yapılan kayıtlar, açılış kayıtlarıdır. Bilançonun aktifi, açılış kaydında yevmiye defterinin borç tarafına; pasifi ise, alacak tarafına kayıt edilir.
- **Dönem İçi Mali İşlemlerin Kayıtları:** Dönem içi işlemler önce yevmiye defterine maddeler şeklinde ve yevmiye defterinden de büyük deftere aktarılarak kaydedilir.
- **Ara Mizanlar:** Yevmiye defterinden büyük deftere aktarımların matematiksel doğruluğunu test etmek için mizanlar kullanılmaktadır. Dönemsonuna kadar planlanan sürelerde (aylık, üç aylık vb.) düzenlenen mizanlara, ara mizan denir.
- **Genel Geçici Mizan:** Bilindiği gibi, muhasebe dönemi 1 Ocak'ta başlar ve 31 Aralık tarihinde sona erer. Dönemsonu, yani 31 Aralık itibari ile düzenlenen mizan bütün dönemi kapsadığından genel geçici mizan olarak adlandırılır ve işletmenin kayıtlı durumunu gösterir.
- **Envanter ve Envanter Kayıtları:** Genel geçici mizan hazırlandıktan sonra, burada yer alan hesaplara bakılarak işletmenin tüm hareketleri incelenir. Yani, işletmenin bütün varlıkları sayılır, ölçülür, tartılır ve değerlendirilir, alacakları ile borçlarının mutabakat çalışmaları yapılır. Daha sonra, defter kayıtlarındaki ve genel geçici mizandaki tutarlar bir kenarda bırakılarak işletmenin gerçek (fiili) durumu envanter listeleri aracılığıyla çıkartılır ve işletmenin muhasebe kayıtlarındaki durumu ile fiili durumu karşılaştırılır. Genel geçici mizanda yer alan tutarlar ile envanter çalışmaları sonucunda bulunan tutarlar birbirinden farklıysa, yapılacak envanter kayıtları ile bu farklar fiili duruma göre düzeltilmeye çalışılır. Yani, envanter kayıtları aracılığıyla muhasebe kayıtlarının, fiili duruma göre ayarlanması sağlanır. Bütün bunlardan sonra da maliyet hesapları ve gelir tablosunun kapanış kayıtları gerçekleştirilir.
- **Kesin Mizan:** Her dönemsonunda çıkarılan son mizandır. Bu mizanda kalanlar işletmenin fiili durumunu gösteren tutarlardır. Bu mizandan hareketle işletmenin finansal tabloları düzenlenir.
- **Finansal Tabloların Düzenlenmesi:** Finansal Durum Tablosu-Bilanço, Kapsamlı Gelir Tablosu, Nakit Akım Tablosu, Özkaynaklar Değişim Tablosu kesin mizandan sonra düzenlenir.
- **Kapanış Kayıtları:** Dönemsonu bilançosundan hareketle kapanış kayıtları yapılır. Dönemsonu bilançosunun pasifi, yevmiye kaydının borç tarafına; aktifi ise, alacak tarafına kaydedilir. Bu kayıttan sonra büyük defter hesaplarının tamamı kapanmış olur.

DÖNEMSONU/ENVANTER İŞLEMLERİNİN GEREKLİLİĞİ

Yönetim, değerlendirmelerini yaparken işletme faaliyetlerinin sürekliliğine kuşku düşürecek önemli belirsizlikler taşıyan olaylar veya koşulların farkındaysa, bu belirsizlikleri finansal tablo notlarında açıklar. İşletme, finansal tablolarını süreklilik esasına göre hazırlamaması halinde,

DÖNEMSONU İŞLEMLERİ

bu hususu finansal tablolarını düzenlemesi sırasında dayandırdığı temel ve işletmenin süreklilik arz etmeyecek şekilde değerlendirilmesinin nedeni ile birlikte açıklar. Sunulan finansal tablolardaki bilgilerin kullanıcılar için faydalı olabilmesi için, ihtiyaca ve gerçeğe uygun, zamanında sunulmuş, doğrulanabilir, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir olması gerekir. Finansal tabloların niteliksel özellikleri;

- İhtiyaca Uygunluk
- Gerçeğe Uygun Sunum
- Karşılaştırılabilirlik
- Doğrulanabilirlik
- Zamanında Sunum
- Anlaşılabilirliktir.

Çeşitli nedenlerden dolayı, dönemsonunda kayıtlı durum, işletmenin gerçek durumunu gösteremeyebilir.

Bu nedenlerin bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- *Hazır değerlerin ve menkul kıymetlerin* dönemsonu değerleri ile kayıtlı değerleri arasında çeşitli nedenlerle farklılıklar oluşabilir. Örneğin Kasa hesabında görülen para ile sayım sonucu bulunan tutar arasında çalınma, fazla veya noksan ödeme veya tahsilât gibi nedenlerle denklik olmayabilir. Hisse senetlerinde alış bedellerine göre değer düşmeleri meydana gelmiş olabilir
- *Ticari alacaklarla* ilgili olarak yapılan mutabakatlaşma sonucu tutarsızlıklar ortaya çıkabilir ya da bu alacakların bazıları şüpheli duruma düşmüş, bazılarının tahsil olanağı tamamen ortadan kalkmış olabilir. Ayrıca, yabancı para cinsinden alacakların değerlendirilmesi gerekebilir. Ayrıca vadeli alacakların değerlendirilme gününde sahibi için arz etmiş olduğu değer (peşin değer) ile raporlanma gereği söz konusu olabilir.
- *Stok hareketlerinin* kayıt yöntemlerinde farklılıklar olabilir. Fire, çalınma, bozulma, modası geçme, fiyat düşmesi vb. nedenlerle mevcut malların değeri gösterilmeyebilir.
- Dönemsellik kavramı ve tahakkuk esası gereği, döneme ait gelir ve giderlerle ilgili ayarlama kayıtlarının yapılması gerekebilir.
- İşletme faaliyetinde kullanılan maddi duran varlıklar için *yıpranma, aşınma, modasının geçme gibi nedenlerle değer kayıpları* oluşabilir.

Muhasebe sürecinin çıktıları olan, finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu, nakit akış tablosu, özkaynaklar değişim tablosu ve açıklayıcı notların işletmenin anlık durumunu doğru ifade edebilmesi için, dönemsonu işlemleri (**envanter**) bir zorunluluktur

DÖNEMSONU/ENVANTER İŞLEMLERİNİN KAPSAMI

Envanter genel olarak sayım, kontrol ve düzeltme işlemlerini yapmak suretiyle, *belirli bir tarihteki alacakların borçların ve varlıkların miktar ve değerlerinin* saptanmasına yönelik işlemlerin bütünüdür. Dönemsonu itibarıyla işletmeler varlıklarını sayarak, ölçerek, tartarak miktarlarını tespit ederler ve tespit edilen bu miktarlar Türkiye Muhasebe Standartlarında belirtilen ölçütler dikkate alınarak değerlendirilir.

Envanter Çıkarma Zamanı ve Hesap Dönemi:

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre; her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarır. Ayrıca, tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda envanter düzenler.

DÖNEMSONU İŞLEMLERİ

İşletmelerde envanter çıkarma zamanı genel olarak 31 Aralık, yani her yılın son günü kabul edilir. İşletmelerde faaliyet dönemi 1 Ocak tarihinde başlar, 31 Aralık tarihinde sona erer. Her 31 Aralık itibarıyla işletme ile ilgili taraşara işletmenin finansal tabloları sunulur. Sunulacak finansal tabloların gerçeği gösterebilmesi, ihtiyaca uygun bilgilerin yer alabilmesi, karşılaştırılabilir ve anlamlı olabilmesi için envanter işlemleri yapılır. *Vergi Usul Kanunu'na* göre değerlendirme günü, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulmasıdır. Vergi kanunlarına göre her hesap dönemi bir takvim yılıdır.

Muhasebe Dışı Envanter ve Muhasebe İçi Envanter İşlemleri:

İşletmelerde dönemsonu işlemleri kapsamında yapılacak döküm işlemleri aşağıda gösterildiği gibi iki gruba ayrılmaktadır:

- Muhasebe dışı döküm
- Muhasebe içi döküm

Dönemsonunda işletme kayıtları dikkate alınmaksızın, bütün varlıklarının tek tek sayılması, değerlemesi, alacakları ile borçları ile mutabakatlarının yapılması, işletmenin anlık fiili durumunun tespiti işlemine **muhasebe dışı envanter** denmektedir.

Muhasebe içi envanter, muhasebe dışı envanterin muhasebe kayıtlarında yer alan aşamasıdır. Dönemsonunda işletmelerin envanter çalışması iki aşamada gerçekleştirilir:

- İşletmenin sayım işlemine hazır duruma getirilmesi (*hazırlık aşaması*)
- Sayım işlemleri (*sayım aşaması*)

DEĞERLEME İŞLEMLERİ VE DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

Değerleme İşlemleri:

Değerleme işlemleri, muhasebe dışı envanterin sayımdan sonraki aşamasıdır. Türk Ticaret Kanunu'na göre işletmelerin finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak aşağıdakilerle sınırlı olmamak ve Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler de dikkate alınmak üzere şu değerlendirme ilkeleri geçerlidir:

- Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.
- Fiili veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilmelidir.
- Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir.

Değerleme Ölçüleri: Değerleme işlemleri Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartlarında belirlenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu; genel olarak değerlendirme ölçüsü olarak, Türkiye Muhasebe Standartlarında gösterilen ölçülere göre değerlendirme yapılacağını belirtmiştir. Ayrıca, şartların gerçekleşmesi halinde Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen değerlemeyi basitleştirici yöntemlerin uygulanabileceğini ifade etmiştir.

Vergi Usul Kanunu'nda ise, iktisadi kıymetler tür ve niteliğine göre aşağıdaki ölçülerden biri ile değerlendirilir;

- Maliyet bedeli **Maliyet Bedeli** = Alış bedeli + Alış giderleri
- Borsa rayici **Borsa rayici** bir iktisadi varlığın borsada oluşan değeridir
- Tasarruf değeri **Tasarruf değeri** peşin değer olarak da bilinir

DÖNEMSONU İŞLEMLERİ

- Mukayyet değer **Mukayyet değere** aynı zamanda kayıtlı değer de denilir.
- İtibari değer **İtibari değer** = Nominal değer
- Vergi değeri **Vergi değeri**, bina ve arazinin Emlak Vergisi Kanununa göre tespit edilen değeridir.
- Rayiç bedel **Rayiç bedel** = Cari değer
- Emsal bedeli ve ücreti

TİCARİ KÂR VE MALİ KÂR

Ticari kârın belirlenmesinde işletme faaliyetleri kapsamında her türlü hâsılat ve gider kalemi hiçbir koşula bağlı kalmaksızın hesaplamalarda dikkate alınır. Mali kârın belirlenmesinde ise, bulunan ticari faaliyet sonucundan hareketle, vergi kanunlarınca indirimi kabul edilmeyen ancak ticari faaliyet sonucu için Muhasebe Standartlarının öngördüğü nedenlerle indirim konusu yapılan giderler tekrar ilave edilerek, vergisel boyutta vergi matrahına dâhil edilmemesi gereken hâsılat ve kâr unsurları ticari kazançtan çıkarılır.

Ticari Kâr + Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler - Vergiden Muaf gelirler = Mali Kâr Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tespit edilen kâr veya zarar, *ticari kâr veya zarardır* (muhasebe kârı veya zararı). Türk Ticaret Kanunu değerlendirme ölçülerinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki değerlendirme ölçülerinin uygulanmasını öngörmüştür. Vergi Kanunlarının ölçülerine göre hesaplanan kâr veya zarara ise, *mali kâr veya zarar* denir.

Bu Özeti tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/donemsonu-islemleri-isl207u?search=%C4%B0%C5%9EL207U>